

Jääräpäisellä kansalla on jääräpäiset viranomaiset

Helsingin Sanomat kertoi 6.1.2015, että Vantaan virkamiehet kielsivät tänä vuonna lasten luistinradan jäädyttämisen kaupungin yleiselle alueelle, johon vanhemmat olivat talkootyönä rakentaneet kolmena edellisenä vuotena jääkentän. Tällainen toiminta ei Vantaan virkamiesten mielestä ole enää soveliaista. Lehdessä lainatun erään vantaalaisen vanhemman kommentti oli, että "näin kasvatetaan tottelevaisia hyssyköitä, jotka odottavat vain uusia sääntöjä".

Kaupungin alue kuuluu tietenkin kaupungin omistukseen ja valvontaan. Mutta hullulta kuitenkin tuntuu, kun kansalaisten oma aktiivisuus halutaan kieltää. Suomalaisten viranomaisten asenne ja toimintatapa tulee tuossa Vantaan virkamiesten näkemyksessä taas kerran hyvin esille. Asenne on, että "me viranomaiset tiedämme, mikä teille kansalaiset on parasta, joten toimikaa kiltisti käskyjemme mukaisesti". Elintarvikealalla viranomaisten tämäntyylinen toiminta on tullut viime vuosina hyvin esille sekä voimakassuolaisuustermin säännöksiin että Oiva-raporttien julkaisemiseen koskeviin määräyksiin liittyen.

Voimakassuolaisuus-asiassa maa- ja metsätalousministeriö (MMM) sai tahtonsa läpi aina EU:n komissiota myöten ja näin uudet säännökset tulevat voimaan 13.12.2016 lähtien. Tuosta päivämäärästä lähtien esimerkiksi leipä tulee ilmoittaa leipäpakkauksessa voimakassuolaiseksi, jos leivässä on suolaa yli 1,1%. Tällä hetkellä voimakassuolaisuuden raja-arvo on leivän osalta 1,2%. MMM ei ottanut leipomoalan näkemyksiä asiassa mitenkään huomioon, koska yksittäiset MMM:n virkamiehet näyttävät tietävän parhaiten, mikä on parasta leipomoalalle ja kansalaisille. MMM:n asiaa koskevassa muistiossa mainittiin, että "raja-arvot on tärkeää asettaa sellaiselle tasolle, että "voimakassuolainen" merkinnän ohjaava vaikutus toimii sekä kuluttajien että elintarviketeollisuuden keskuudessa". Muistiossa mainittiin ne tahot, jotka olivat lausunnon antaneet. Leipuriliittoa ei kuitenkaan mainittu lausunnonantajana. Ehkä syy oli lausunnon sisällössä, jossa mm. todettiin, että "on myös erittäin tärkeää huomioida, että jos leipomot päättävät ottaa käyttöön termin voimakassuolainen, on hyvin mahdollista, että leipomot lisää-

vät tuotteeseen enemmän suolaa saadakseen tuotteeseen lisää makua. Leipä, jonka suolapitoisuus oli aikaisemmin 1,2 %, voi hyvinkin olla jatkossa leipä, jonka suolapitoisuus on esimerkiksi 1,4 %. Kun leipä pitää tuolloin joka tapauksessa merkitä voimakassuolaiseksi, niin samassa yhteydessä on helppo muuttaa tuotteen makua maukkaammaksi lisäämällä suolan määrää. Tämä ei varmasti ole kansanterveydelliseltä kannalta katsottuna toivottavaa".

Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran antama määräys Oiva-raporttien julkaisemiseen liittyen on oma lukunsa. Evira on määrännyt, että tarkastuksen tulos määräytyy yksittäisen tarkastuskohdan huonoimman arvosanan mukaan. Onneksi Evira on tehnyt päätöksen, että tarkastusten tuloksia aletaan julkaista muun muassa leipomoiden osalta aikaisintaan vasta vuoden 2016 puolella. Kyseinen siirtymäaika ei kuitenkaan poista asiaan liittyvää kohtuutomuutta. Elintarvikelaissa saati sen taustalla olevassa hallituksen esityksessä ei ole mitään mainintaa siitä, että tarkastuksen tuloksen pitäisi määräytyä huonoimman yksittäisen arvosanan mukaan. Tämä perustuu puhtaasti yksittäisten virkamiesten mielivaltaiseen päätökseen.

Monet eri järjestöt, kuten Leipuriliitto, Lihakeskusliitto, ETL, MaRa, sekä PTY vastustavat Oiva-valvonnan julkaisutapaa. Liha-lehden pääkirjoituksessa (8/2014) tuo vastustaminen on ilmaistu mielestäni oivallisesti toteamalla, että "voiko miljoona karpästä olla väärässä". Eri järjestöjen tahoillaan antamalla kommentteilla ei tunnu kuitenkaan olevan mitään vaikutusta, vaan Evira näyttää pitävän itsestään kiinni 2.5.2013 antamastaan määräyksestä. Eviran näkemys kuulemma on, että elintarvikealan toimijat eivät vain ymmärrä kuinka hyvä järjestelmä Evirassa on luotu. Mutta jos elintarvikealan toimijat eivät tätä tosiaankaan ymmärrä, niin pitäisikö silloin Evirassakin katsoa peiliin ja tehdä asialle jotain? Vai onko jonkun tai joidenkin tahojen tehtävä asiassa kantelu oikeuskanslerille? Ja vaatia, että oikeuskansleri ottaa kantaa, onko Evira ylittänyt viranomaiselle kuuluvan toimivallan, kun Eviran määräys ei ole elintarvikealan toimijoiden mielestä missään järjellisessä suhteessa taivuteltuun päämäärään nähden.

Tällaisen kantelun tekeminen ei ole lähtökohtaisesti mielekästä, kun kaikilla tahoilla on kuitenkin yhteinen päämäärä eli elintarvikkeiden turvallinen laatu. Tuollaiseen kanteluun on kaikei ryhdyttävä, jos Evira ei jousta ehdottomista näkemyksistään.

Suomalainen on tunnetusti jääräpäinen. Suomalainen ay-liike on tästä hyvä esimerkki, kun se pitää tiukasti kiinni "saavutetuista eduista", vaikka teollisuuden työpaikat vähenevät kovaa vauhtia. Luin kerran **Saku Tuomisen** kolumnin, jossa hän mainitsi mitä **Bror "Buntta" Wahlroos** hänelle aikoinaan totesi. En siteeraa lukemaani kommenttia tässä sanasta saan, koska se kuulostaa varsin pahalta ilmaisulta. Mutta idea kuitenkin on, että "suomalainen muuttaa näkökantaansa vain hädän hetkellä, jos edes sittenkään".

Varmaan olen itsekin aika jääräpäinen, kun otan niin useasti kantaa suomalaisten viranomaisten asenteeseen ja "vallan väärinkäyttöön". Mutta toisaalta, jos epäkohdita ei uskalleta nostaa edes esille, niin suomalainen viranomainen ei ainakaan muuta toimintatapaansa.

Mika Väyrynen

Mika Väyrynen

